

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра археології, давньої та середньовічної історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації,
проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 20__ р.

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКІ ВІДНОСИНИ В ІСТОРИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни
підготовки магістрів
галузі знань 03 гуманітарні науки
спеціальності 032 історія та археологія

Луцьк – 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Українсько-російські відносини в історичній ретроспективі» для студентів галузі знань 03 гуманітарні науки спеціальності 032 історія та археологія освітньої програми історія, європеїстика, археологія.

” ___ ” _____, 2017 р. - 16 с.

Розробник: Шабала Я.М., д.і.н., проф. кафедри археології, давньої та середньовічної історії України

Рецензент: Разиграєв О.В., к.і.н. доцент кафедри всесвітньої історії

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри **археології, давньої та середньовічної історії України.**

протокол № 1 від _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (Шабала Я. М.)

протокол № ___ від __. __. 20__ р.

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною комісією історичного факультету
протокол № 1 від _____ 20__ р.**

**Голова науково-методичної
комісії факультету _____ (Карліна О. М.)**

**Робоча програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету
протокол № ___ від _____ 20__ р.**

Вступ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність світня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 5	Шифр і назва галузі знань: <i>03 гуманітарні науки</i>	<i>нормативна</i>
Модулів: 2	Шифр і назва спеціальності 032 історія та археологія	Рік підготовки: 5
Змістових модулів: 2		Семестр: 10
ІНДЗ: €	Освітня програма історія, європеїстика, археологія	Лекції: 24 год.
Загальна кількість годин: <i>150</i>		Практичні (семінари): 14 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання):	Освітній ступінь <i>магістр</i>	Самостійна робота: 104 год.
аудиторних: 2,2		Консультації: 8 год
самостійної роботи: 6,5 індивідуальної роботи:		Форма контролю: <i>залік</i>

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Українсько-російські відносини в історичній ретроспективі» є з'ясування характеру та змісту українсько-російських взаємин, визначення їх ролі і місця у процесі розвитку української та російської державності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Українсько-російські відносини в історичній ретроспективі» є: проаналізувати погляди представників різних історіографічних напрямків на проблему українсько-російських взаємин; виявити спільні та відмінні тенденції у розвитку української та російської держав; визначити характер та основні напрями впливів та взаємовпливів українського та російського народів; узагальнити історію україно-російських взаємин, намагаючись оминати односторонність викладення матеріалу.

ВИМОГИ ДО ЗНАТЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- базові поняття та категорії курсу;
- основні методи дослідження проблеми українсько-російських культурних взаємин;
- суспільно-історичні умови розвитку українсько-російських відносин;
- основні чинники та засоби взаємовпливів між Україною і Росією;

вміти :

- виявляти спільні риси та розпізнавати особливості української та російської держав у різних сферах в окреслених курсом хронологічних межах;
- об'єктивно оцінювати характер та визначати зміст українсько-російських взаємин;
- застосовувати сучасні методологічні принципи та прийоми для дослідження різних аспектів українсько-російських взаємин.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, 5 кредити ECTS.

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг годин	Кількість годин				Підсумковий контроль
				Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації	
Денна	5	10	150	24	14	104	8	залік

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Україна і Росія в історичній ретроспективі: українські проекти в Російській імперії.

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Джерельна база.

Предмет курсу. Основні завдання курсу. Характеристика основних видів історичних джерел для вивчення курсу. Література для вивчення курсу.

Тема 2. Українсько-російські контакти початку раннього Нового Часу. Переяславський проект 1654 р. закономірності та випадковості його появи.

Спроба розглянути історичний феном переяславських ухвал 1654 р., багатство їхніх наступних інтерпретацій. Прагнення до використання символу Переяславу в обґрунтуванні Росією нових українських політичних проектів.

Тема 3. Політико-правове і соціокультурне означення України-Малоросії в системі російської лояльності.

З'ясування впливу ідеологічних факторів та історичних прецедентів на політику правлячої російської династії щодо України. Обґрунтування експансіоністської політики російських царів. Вплив велико царської ідеології на взаємини з Україною.

Тема 4 Українська автономія та російський централізм епохи становлення і розбудови імперії.

Зміни у російській державній ідеології з приходом до влади Петра I, російський імперіалізм. Перебування у центрі подій україно-російських взаємин І. Мазепи та Петра I. Ріст авторитету держави гетьмана.

Тема 5. Українське питання в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.).

Національне самоусвідомлення українців, формування української нації. «Боротьба» за спадщину Київської Русі. Нова українська національна література. Дії царизму щодо стримування національних процесів в Україні.

Тема 6. Революція 1917-1920 рр. і українсько-російські відносини.

Кардинальні зміни у політичній системі Російської імперії. Поштовх, що призвів до життя українські національно-визвольні сили. Невирішеність національного питання Державною Думою в ході революції. Перехід революції в Україні від антимонархічної до національно-визвольної.

Змістовий модуль 2. . Україна і Росія в історичній ретроспективі: новітній український державотворчий процес

Тема 1. Українська державність: радянська спадщина.

Криза Радянського союзу та здобуття незалежності. Домінування КПУ у парламенті. Декларація про державний суверенітет України. Політична перебудова. Ставлення населення до української революції. Ностальгія за минулим.

Тема 2. Біловезькі угоди: ейфорія (Україна) і шок (Росія).

Значення питання ідентичності в усвідомленні політичних трансформацій. Проблема ідентичності Росія-Україна. Біловезькі угоди в світлі їх розуміння національним населенням республік. Значення угод в руйнуванні російської ідентичності українського населення. Радянська солідарність, спроектована на проект СНД. Значення етнічної різноманітності населення України для сучасної зовнішньої політики РФ.

Тема 3. Українська ідентичність і консолідація країни. Національна ідея.

Перетворення України на суб'єкт міжнародної політики. Поняття українського простору та його історична і географічна локалізація. Україна - національна держава. Важливість суверенітету нації та національна ідея, як спосіб його вираження. Вплив Росії на стримування формування національної ідеї в Україні.

Тема 4. Ринкові реформи в Україні: досягнення і невдачі.

"Шляхом радикальних економічних реформ". Відсутність політичної стабільності як фактор гальмування реформ в економічній сфері. Криза кінця ХХ ст. та покращення загальноекономічної ситуації на початку ХХІ ст. Приватизаційні процеси та перші результати ринкових реформ.

Тема 5. Трансформаційні процеси в українському суспільстві: стан та перспективи.

Зміна системи цінностей в нових умовах. Україна - не Росія. Права людини та "тверда рука". Відсутність правильної концепції виховання та освіти. Виклики, що стоять перед новим поколінням.

Тема 6. Україна між Росією і Америкою.

Багатовекторність у політиці - можливість, що її необхідно використати, чи шлях в нікуди. Вибір між протилежностями. Значення історичного розвитку в обрані політичного вектору. Втрачена можливість та зовнішні загрози. США-Росія – Україна в історичній ретроспективі та Україна. Новий "Радянський союз" в міжнародних проектах Російської Федерації. ЄЕП та український суверенітет: прагнення та цілі сторін.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Кількість годин, відведених на: аудиторні та
----------	-------------------	---

п/п		позааудиторні заняття (денна форма)				
		Лекції	Семінари	Сам. роб.	Консультації	Усього
Змістовий модуль 1. Україна і Росія в історичній ретроспективі: українські проекти в Російській імперії						
1.	Предмет і завдання курсу. Джерельна база.	2		8		2
2.	Українсько-російські контакти початку раннього Нового Часу. і. переяславський проект 1654 р. закономірності та випадковості його появи	2			1	18
3	Українсько-російське зближення/відчуження другої половини XVII ст. як результат багатофакторної взаємодії		4	8		4
4.	Політико-правове і соціокультурне означення України-Малоросії в системі російської лояльності	2		8		15
5	Українська автономія та російський централізм епохи становлення і розбудови імперії	2		8	1	5
6	Українське питання в Російській імперії (друга половина XIX – початок XX ст.)	2		8		15
7	Києво-Руська спадщина в історичній думці України початку XIX ст		4	8		4
8	Революція 1917-1920 р р. і українсько-російські відносини	2		8	1	18
	Разом за змістовим модулем 1	12	8	56	3	81
Змістовий модуль 2. . Україна і Росія в історичній ретроспективі: новітній український державотворчий процес						
9	Українська державність: радянська спадщина	2			1	3
10	Народження самостійної української держави		2	8		2
11	Біловезькі угоди: ейфорія (Україна) і шок (Росія)	2		8	1	18

12	Політичне і соціально-економічне становище України в перші роки незалежності		2	8		2
13	Українська ідентичність і консолідація країни. Національна ідея	2		8		15
14	Ринкові реформи в Україні: досягнення і невдачі	2		8	1	5
15	Трансформаційні процеси в українському суспільстві: стан та перспективи	2			1	16
16	Українські вектори міжнародної політики		2	8		2
17	Україна між Росією і Америкою	2			1	18
Разом за змістовим модулем 2		12	6	48	5	71
Усього годин:		24	14	104	8	150

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Україна і Росія в історичній ретроспективі: українські проекти в Російській імперії		
1.	Українсько-російське зближення/відчуження другої половини XVII ст. як фактор багатofакторної взаємодії	4
2.	Києво-Руська спадщина в історичній думці України початку XIX ст	4
Змістовий модуль 2. . Україна і Росія в історичній ретроспективі: новітній український державотворчий процес		
4.	Народження самостійної української держави	2
5.	Політичне і соціально-економічне становище України в перші роки незалежності	2
6.	Українські вектори міжнародної політики	2
Разом		14

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Аналіз праці: Кордуба М. Між Замостям та Зборовом (Сторінка зносин Семигорода з Україною і Польщею). Записки НТШ. Львів, 1922. Т. 133. С. 39–56	8

2.	Аналіз праці: Заборовський Л. В. Последний шанс умиротворения: переговоры Б. А. Репнина во Львове 1653 г. / Л. Заборовский // Україна в Центрально-Східній Європі: Зб. наук. пр. — К.: Інститут історії України НАН України, 2000. — Вип. 1. — С. 238-244.	8
3.	Аналіз праці: Апанович О. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність Режим доступу: http://indragop.at.ua/books/ukr_rus_dogovor.pdf	8
4.	Аналіз праці: Горобець В. М. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини XVII - першої чверті XVIII ст. / НАН України. Інститут історії України. — К., 1995. — 70 с.	8
5.	Аналіз праці: Горобець В. М. Еліта козацької України в пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою, 1654–1665 / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. — К.: Інститут історії України, 2001. — 533 с.	8
6.	Аналіз праці: Горобець В.М. Московський договір гетьмана І. Брюховецького 1665 р. // Український історичний журнал. - 2003. - № 6. - С. 39-51.	8
7.	Аналіз праці: Горобець В.М. Українська зовнішня політика після Переяслава: стратегічні цілі та тактичні відступи другої половини 1655 р. (2) // Український історичний журнал. - 2000. - № 2. - С. 58-69.	8
8.	Аналіз праці: Грушевський М. Звичайна схема "русскої" історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства Режим доступу: http://litopys.org.ua/hrs/hrs02.htm	8
9.	Аналіз праці: Касьянов Г. В. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX століть: соціально-політичний портрет. — К.: Либідь, 1993. — 176 с.	8
10.	Аналіз праці: Дорошенко В. Українство в Росії: Новітні часи.. — Відень : Союз визволення України, 1917. — 115 с.	8
11.	Аналіз праці: Процик А. Російський націоналізм і Україна в добу революції й громадянської війни / А. Процик // Укр. іст. журн. - 2002. - № 4. - С. 122-136.	8
12.	Аналіз праці: Шип Н. А. Русско-украинское культурное сотрудничество в XVIII – первой половине XIX в. — К.: Наук. думка, 1988. — 110 с.	8
13.	Аналіз праці: Горобець В. Інтеграція /дезінтеграція: українсько-російські відносини другої половини XVII ст. як результат внутрішніх та зовнішніх, об'єктивних та суб'єктивних, закономірних та випадкових факторів : матеріали временных коллективов / В. Горобець // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців: Історія : Зб. наук. ст. - Чернівці : Рута, 2003. - Ч. 1. - С. 280-285	8
Разом		104

7. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

У ході вивчення навчальної дисципліни «Українсько-російські відносини в історичній ретроспективі» для передачі великого масиву інформації (факти, дати, імена, висновки, оцінки) застосовується пояснювально-ілюстративний метод; при розгляді окремих питань використовується метод проблемного викладу. При самостійному

вивченні студентами джерел та літератури застосовується дослідницький метод. Наочні методи (ілюстрування, показ) дають можливість студентам краще засвоїти новий матеріал. При вивченні проблемних питань застосовуються дискусійні методи.

8. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ: залік.

9. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- усне опитування на семінарських заняттях;
- тематичні письмові самостійні роботи;
- письмові контрольні роботи;
- виконання тестових завдань;
- співбесіди на консультаціях
- іспит, як підсумковий засіб діагностики успішності.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульні контрольні роботи (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	12 балів як середнє арифм. + 8 балів за активність	30	30	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості,

		спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та

(творчий професійний)		використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

2 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має не чіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

4 бали – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

6 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

8 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

10 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

12 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

16 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

18 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
------------	--------	-------------------------------

за всі види навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

ДЖЕРЕЛА ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Алексєєв, С.В. Політичні партії в Україні (1900–1917): навч. посібник з
2. Анисимов Е. История России от Рюрика до Путина. Люди. События. Даты. СПб., 2006.
3. Апанович О. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність
Режим доступу: http://indragop.at.ua/books/ukr_rus_dogovor.pdf
4. Берестейський мир: Спомини та матеріали. Львів, 1928.
5. Борщак І. Берестейський мир. Енциклопедія українознавства. Т.2.
6. Борщак І. Варшавський договір. Енциклопедія українознавства. Т.2.
7. Борщак І., Мартель Р. Іван Мазепа. К., 2004.
8. Брайчевський М. Біля джерел слов'янської державності (соціально-економічний розвиток черняхівських племен). К., 2003.
9. Брайчевський М. Походження Русі. К., 2003.
10. Брайчевський М. Приєднання чи возз'єднання? Критичні зауваги з приводу однієї концепції. Париж; Балтимор, 1972.
11. Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі. К., 2003.
12. Брехуненко В. Переяславська рада 1654 року в російській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С. 605-652
13. Верстюк В.Ф., Горобець В.М. Толочко О.П. Українські проєкти в Російській імперії: — К.: Наукова думка, 2004. – 504 с.
14. Витанович І. Українські землі під Астрією та Угорщиною. Енциклопедія українознавства. Т.1.
15. Вінтер Е. Візантія та Рим у боротьбі за Україну (955-1939). Прага, 1944.
16. Голобуцкий В. Запорожское казачество. К., 2003.
17. Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. К.: Критика, 2007. 463 с.
18. Горобець В. «Волимо царя східного...» Український Гетьманат та російська династія до і після Переяслава. – К.: Критика, 2007. 463 с.
19. Горобець В. Інтеграція /дезінтеграція: українсько-російські відносини другої половини XVII ст. як результат внутрішніх та зовнішніх, об'єктивних та суб'єктивних, закономірних та випадкових факторів : матеріали временних колективів / В. Горобець // Матеріали V конгресу Міжнародної асоціації українців: Історія : Зб. наук. ст. - Чернівці : Рута, 2003. - Ч. 1. - С. 280-285

20. Горобець В. М. Від союзу до інкорпорації: українсько-російські відносини другої половини XVII - першої чверті XVIII ст. / НАН України. Інститут історії України. – К., 1995. – 70 с.
21. Горобець В. М. Еліта козацької України в пошуках політичної легітимації: стосунки з Москвою та Варшавою, 1654–1665 / Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2001. – 533 с.
22. Горобець В.М. Московський договір гетьмана І.Брюховецького 1665 р. // Український історичний журнал. - 2003. - № 6. - С. 39-51.
23. Горобець В.М. Українська зовнішня політика після Переяслава: стратегічні цілі та тактичні відступи другої половини 1655 р. (2) // Український історичний журнал. - 2000. - № 2. - С. 58-69.
24. Греков Б. Киевская Русь. М., 2003
25. Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. К., 2004.
26. Грушевський М. Ілюстрована історія України. К., 1990.
27. Грушевський М. Очерки истории украинского народа. К., 2004.
28. Грушевський М. Звичайна схема "русскої" історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства Режим доступу: <http://litorys.org.ua/hrs/hrs02.htm>
29. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. - К.: Альтернативи, 1999. - 303 с.
30. Деникин А. Поход на Москву ("Очерки русской смуты"). К., 1990.
31. Дорошенко В. Українство в Росії: Новіші часи.. — Відень : Союз визволення України, 1917. — 115 с.
32. Дорошенко Д. Історія України 1917-1923 рр. Ужгород. 1930-1932.
33. Дорошенко Д. Мої спомини про недавнє минуле: В 4 т. Мюнхен, 1968.
34. Дорошенко Д. Нарис історії України. Львів, 1991. Ефименко А. История украинского народа. К., 1990.
35. Заборовський Л. В. Последний шанс умиротворения: переговоры Б. А. Репнина во Львове 1653 г. / Л. Заборовский // Україна в Центрально-Східній Європі: Зб. наук. пр. — К.: Інститут історії України НАН України, 2000. — Вип. 1. — С. 238-244.
36. Касьянов Г. В. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX століть: соціально-політичний портрет. – К.: Либідь, 1993. – 176 с.
37. Кордуба М. Між Замостям та Зборовом (Сторінка зносин Семигороду з Україною і Польщею). Записки НТШ. Львів, 1922. Т. 133. С. 39–56
38. Кравченко В. Концепції Переяслава в українській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.463-523
39. курсу «Історія України» для студентів усіх спеціальностей / Алексеев С. В.
40. Матях В. Українсько-російські відносини в історіографічних концепціях другої половини XIX – початку XXI ст.. // Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. – К., 2003. – С.499-522
41. Мицик Ю. Джерелознавчі студії з історії Переяславської ради 1654 р. // Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. – К., 2003. – С.523-565
42. Нагельський М. Переяславська угода 1654 року в польській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.653-679
43. Процик А. Російський націоналізм і Україна в добу революції й громадянської війни / А. Процик // Укр. іст. журн. - 2002. - № 4. - С. 122-136
44. Розенфельд И. Б. Присоединение Малороссии к России (1654–1793). Историко-юридический очерк. — Петроград, 1915. - 122 с.

45. Сисин Ф. Образ Росії та українсько-російських взаємин в українській історіографії кінця ХУІІ – початку ХУІІІ ст. // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С. 431-462
46. Сисин Ф. Переяславська рада в англійській історіографії // Переяславська рада 1654 року. (Історіографія та дослідження). – К.: Смолоскип, 2003. – С.680-700
47. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція ХУІІ ст. (1648–1676 рр.). — К.: Альтернативи, 1999. - 351 с.
48. Україна – Росія: діалог історіографій. – Київ-Чернігів: Деснянська правда, 2007. – 255 с.
49. Україна та Росія: проблеми політичних і соціокультурних відносин. К. : Інститут історії України НАН України, 2003. – 604 с.
50. Центральный государственный архив древних актов СССР. Путеводитель в 4-х томах. Т.1. М.. 1991. 528 с.
51. Цибульський В. Переяславська угода 1654 року в зарубіжній історіографії. — Рівне: ДРВП, 1993. — 104 с.
52. Чухліб Т. Гетьмани і монархи. Українська держава в міжнародних відносинах, 1648-1714 рр. К., 2003.
53. Шип Н. А. Русско-украинское культурное сотрудничество в ХУІІІ – первой половине ХІХ в. – К.: Наук. думка, 1988. – 110 с.
54. Яковлів А. Українсько-московські договори в ХУІІ–ХУІІІ віках. — Варшава, 1934. - 146 с.